

med tittelen ”Moved by love”, og det handler om hvordan deres personlige erfaringer utfordres av deres egen kjærlighets-forskning. Dette kan kjennes både forvirrende og engasjerende, og kapitlet er derfor verdt å lese.

Helt til slutt leste jeg Anna G. Jónasdóttirs kapittel om Love Studies om igjen, og da ble jeg i tvil om jeg hadde misoppfattet noe av hensikten med å lansere dette som et nytt kunnskapsfelt. Jeg fikk en fornemmelse av at denne programerklæringen kanskje gaper over for mye dersom feltet også skal omfatte kjærligheten som en kreativ kraft, og den forøvrig et tiltenkt en avgjørende rolle for å forstå religiøse og revolusjonære bevegelser. Redaktørene peker på at studier av kjærlighet lett faller utenfor det samfunnsvitenskapelige domene og overlates til filosofer, litterater og kunsthistorikere. Men det er kanskje ikke så merkelig at det er slik. For i samfunnsvitenskap er ikke kjærligheten pan-teoretisk, men ubønnhørlig knyttet til regulering av både varme følelser og maktutøvelse i kjønnete forhold. Kritiske, realistiske – og feministiske – studier av kjærlighet skal vel ikke dyrke den som en transcendental kraft?

Ulrick Beck & Elisabeth Beck-Gernsheim (2014). *Distant Love*. Cambridge: Polity Press. 216 s.

Anmeldt av Kirsten Danielsen

Boken *Distant love* av Ulrich Beck og Elisabeth Beck-Gernsheim utvider vår forståelse av hva det betyr å være familiemenneske i den globale tidsalder. Boken bygger på et rikt kildemateriale og gjør bruk både av skjønnlitterære og samfunnsvitenskapelige tekster som belyser ulike sider ved den globale familien – eller kjærlighet på distanse. Forfatterne spør blant annet hvordan det kan ha seg at kjærlighet og familie har blitt globaliseringens skjæringspunkt. Tidligere var globalisering noe som bare indirekte berørte det personlige livet. Globalisering dreide seg om pengemarkedet, storkapitalen og de globale selskapers ”tyranni”. Nå derimot har globaliseringen slått inn i familielivet. ”Large scale society takes place between people”, sier Fredrik Barth. Globalisering endrer forholdet mellom folk. Den globale familien kommer ifølge forfatterne i to utgaver: 1) Den multilokale familie med medlemmer som bor spredt, gjerne i forskjellige verdensdeler. Arketypen er

en filippinsk gift kvinne som arbeidsmigrerer til Europa og overlater barna til besteforeldre eller andre slektninger. 2) Den andre form for verdensfamilie er par som bor sammen, men som kommer fra forskjellige land.

Boken har ti kapitler som berører et vidt spekter av temaer: fra verdensfamiliens genese, til teknologiske nyvinninger som gjør baby-turisme og organsalg mulig. De fleste av kapitlene er bygget over samme lest, hvor tid og sted er gjennomgående forklaringskategorier. Det vises til historiske prosesser, hvordan nåtiden springer ut av fortiden, hvordan fortidsforankringen brytes, men også til samtidens mange fremtredelsesformer. Det er en av bokens absolutte styrker.

Forfatterne spør hvorfor dette temaet – den globale familien – har blitt aktuelt nå. Spørsmålet besvares på ulike måter. Men budskapet er at mye av dynamikken som skaper verdensfamiliene, kommer av spenninger som følger av ulikhetene mellom den rike og den fattige verden. De fører til forflytninger, og et arbeids- og ekteskapsmarked som overskrider nasjons- og kulturgrenser. Kjærlighet og ekteskap er blitt løsrevet fra familiens og samfunnets konvensjoner, og mediene eksporterer glansbilder av vår – den vestlige – verden til alle verdens hjørner. Mediene skaper nye oppfatninger om hva en kan forvente av livet. De skaper drømmer som får folk til å flytte på seg. En måte en drøm kan bli oppfylt er (for kvinner) å gifte seg inn i den rike verden – ofte i dens utkant. Noen som gifter seg over kultur og landegrenser gjør det for å få et bedre liv, andre for å gi seg den ”ekte” kjærligheten i vold. De inngår i det som også går under betegnelsen krysskulturelle ekteskap. I disse ekteskapene vil ulike forestillinger om hva ekteskap er, eller kan være, møtes, for kulturelle tradisjoner gjennomsyrer og bidrar til å forme erfaringer og forventninger. Forestillinger om kjærlighet, ekteskap og familie er i stor grad bestemt av opphavsland. Forfatterne peker på mange av de vanskeligheter slike par møter, overkommer eller gir opp overfor. Ekteskapelige misforståelser på grunn av at samme ord tillegges ulik mening, at kjærlighet bekreftes på ulik måte i ulike kulturer, er vanskeligheter krysskulturelle par må hanskkes med. Fremmedhetens omkostninger kjenner vi også fra andre studier.

Et spørsmål som diskuteres med utgangspunkt i foreliggende forskning er om kvinnelige ekteskapsmigranter er ofre eller inntrengere. Forfatterne viser at om en har et offerperspektiv kan en lett komme til å overse den vilje til tilpassing kvinnene har, og tolke deres positive utsagn om tilfredshet som ”falsk bevissthet”. Et ikke ukjent fenomen når vi ikke får våre teoretiske perspektiver til å passe med den empiriske ”virkeligheten”. Og det spørres om hvorfor offer-

rollen står så sterkt. Det kan være av solidaritetshensyn, men her gir forfatterne mediene skylden, ved at det tilnærmet normale ikke er et oppslag verdt. Fra forskerhold sies det at det er ”money in poverty”, og en kan spørre om den samme tendensen gjør seg gjeldende her. Finansieringsordninger og forskningsoppdragene kan føre til et offerfokus. Det er lett å falle i den metodologiske nasjonalismens fallgruve. Globalisering fører til at vi må se i flere retninger. Ekteskapsmigrantene kommer ikke bare *til* et sted. De kommer også *fra* et sted, og da kan bildet bli et annet. Disse ekteskapene blir til en viss grad sett på med misbilligelse og skepsis, for – i vesten – er kjærligheten ekteskapets grunnpilar og migrantbrudene gifter seg i våre øyne av pekuniære årsaker. Det er for oss ikke god praksis.

Fattigdom og mangel på arbeidsmuligheter i hjemlandet sender folk på jobb jakt og partnerjakt ute. Arbeidsmigrasjonen har skiftet kjønn ved at arbeidsmarkedet i vesten er omstrukturert. Industrijobbene, som var mannens mulighet, har stort sett forsvunnet. Samtidig har det oppstått et behov for hjelp i de vestlige hjem, også her hos oss. Omsorgen både for eldre og barn har blitt kommersialisert og delegert til andre lavere nede på rangstigen. Barnepikene og hushjelpene som før kom fra landsbygda i Norge, kommer nå fra andre kontinenter. Vi møter dem på trikken i de vestlige bydeler i Oslo. Slik er det med mange av temaene som berøres i boken. De er gjenkjennbare og synlige. Mødre fra mange land i verden forsørger egne barn ved å passe barn født i den rike delen av verden. Vi leser at svært mange filippinske mødre har blitt ”mobiltelefon-mødre”. Moderskap og kjærlighet kan utøves på avstand og uten fysisk nærhet.

Den digitale revolusjon har transformert kjærlighetsmarkedet som nå byr på uante muligheter. Geografisk avstand kan oppheves og nærhet opparbeides og vedlikeholdes ved teknologiens hjelp. Forfatterne bemerker at for mange er intimiteten blitt virtuell, heller enn fysisk. I en tid hvor seksualiteten kan tyrannisere unge menneskers liv, eksisterer nettkjærligheten uavhengig av fysisk nærhet til den andres kropp, og sex er noe det bare kan snakkes om. Nettkjærligheten vil dø av taushet.

Vi leser også at familier nå kan dannes på andre måter enn tidligere ved hjelp av ny teknologi. Mor og far er ikke lenger nødvendigvis mor og far slik vi er vant til å tenke om foreldreskap og de biologiske bånd disse betegnelse kan konnoterer. Reproduksjonsteknologien fører til at slektskap kan konstitueres på nye måter. Det forstyrrer våre tilvante forestillinger om familiedannelse. Slik sett produserer teknologien ikke bare mennesker, men fører også til

samfunnsendringer. Teknologien er tilgjengelig, men tilgjengelighet fører ikke nødvendigvis til realisering av de muligheter som finnes. For at muligheter skal kunne realiseres, må de kulturelt og juridisk aksepteres. Debatten rundt lovverket, og det offentlige ordskiftet om dette tema er viktig for å forstå de prosesser som har ført til lovendringer som gjør slike nye praksiser mulige. Overaskende nok, for en norsk leser, er at det finnes utallige in vitro fertiliseringsklinikker i Midt-Østen. Det er de fattiges kroppene som blir brukt for å kunne oppfylle barneønsket hos par fra vesten, enten de er hetero- eller homoseksuelle. Forfatterne spør om det er slik at vi en gang i fremtiden vil slutte å spørre om hvor vi kommer fra, for når ”egget sitter løst”, når sæden kan komme fra ukjente donorer og en kan komme fra en leid livmor – hvem er vi da? Organer har blitt de fattiges inntektskilde. De rike kroppene kan bli et lappeteppes sammensatt av de fattiges kroppene, samtidig som de fattige blir omdannet til skapninger med et øye, en lunge eller en nyre. Organer som vare er globaliseringens brutale ansikt. Det er sterk lesning. Det er ikke av neste-kjærlighet de fattige ofrer seg, men kanskje på grunn av kjærlighet til ektefelle og barn, for at de som står dem nær skal få et bedre liv.

Etter denne leserens mening er det ett tema som berøres som sprenger bokens ramme, om en skal være streng. Er det nå blitt slik at ingen bok med respekt for seg selv – uansett hva den måtte handle om – må ha et avsnitt om klima?

Beck og Beck-Gernsheim viser på en overbevisende og innsiktsfull måte at ekteskap, familie, slektskap og reproduksjon overskrider nasjonsgrenser og nasjonal lovgivning. Teknologien, mediene, nye arbeidsmuligheter, forskjellen mellom rike og fattige er alle medskaper av verdensfamiliene. Boken anbefales på det varmeste.

Jørgen Lorentzen & Wencke Muhleisen (red.) (2013). *Å være sammen. Intimitetens nye kulturelle vilkår*. Oslo/Trondheim: Akademika Forlag. 222 sider.

Anmeldt av Liv Syltevik

Denne antologien er et resultat av forskningsprosjektet: ”Å være sammen. Intimitetens offentlige iscenesettelser”. Forordet forteller at prosjektet ble finansiert av Norges forskningsråds KULVER-program i perioden 2008–2013. Alle forfatterne har deltatt enten som forskere eller samarbeidspartnere. Alle